

**Довідка щодо роботи закладів культури
сфери управління Міністерства культури та стратегічних комунікацій
України, яка проводилась для створення безбар'єрного простору
за I півріччя 2025 року**

Державне агентство України з питань мистецтв та мистецької освіти продовжує системну роботу із впровадження принципів безбар'єрності у культурній сфері відповідно до Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 366.

На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2024 року № 1301-р «Деякі питання комунікаційної підтримки реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року» Держмистецтв розробило та затвердило Комунікаційний план заходів Державного агентства України з питань мистецтв та мистецької освіти щодо реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору на 2025 рік (далі – Комунікаційний план) (наказ від 28 травня 2025 року № 32).

Цей Комунікаційний план є важливою частиною державної політики, спрямованої на забезпечення рівного доступу всіх громадян до культурних послуг та формування всебічної доступності – фізичної, інформаційної, цифрової та суспільної.

У рамках реалізації Комунікаційного плану, Держмистецтв здійснює моніторинг діяльності закладів культури щодо впровадження принципів безбар'єрності як на національному, так і на місцевому рівнях.

За підсумками I півріччя 2025 року, Держмистецтв зібрало та узагальнило інформацію про результати роботи закладів культури, що належать до сфери управління Міністерства культури та стратегічних комунікацій України, зі створення безбар'єрного простору. Ця інформація охоплює період з січня по червень 2025 року та свідчить про активну діяльність закладів у цьому напрямку.

**ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ІМ. В. Г. КОРОЛЕНКА**

Для забезпечення безбар'єрного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення передбачено фінансування розробки науково-проектної документації для адаптації будівель бібліотечного комплексу відповідно до вимог ДБН «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення». Це є важливим кроком у забезпеченні принципу універсального дизайну.

Водночас у межах реалізації соціального проєкту з розвитку туризму в Україні MoreInfo:

на фасаді головного корпусу бібліотеки розміщено інформацію для людей з порушенням зору (опис об'єкта шрифтом Брайля, QR-код);

облаштовано паркувальне місце для транспорту осіб з інвалідністю;

встановлено кнопку виклику працівника для надання допомоги у фойє бібліотеки.

Також опрацьовується питання закупівлі апаратно-програмного комп'ютерного тифлокомплексу з синтезом мови, який забезпечить робоче комп'ютеризоване місце для слабозорих та незрячих користувачів, що дозволяє виконувати будь-які роботи з текстовими масивами (ввод, обробка, редагування, вихід тексту на друк) – приклад розвитку цифрової безбар'єрності.

У рамках розширення доступу до бібліотечних послуг запроваджено нестационарну форму обслуговування — «бібліодесант» до територіальних центрів надання соціальних послуг м. Харкова. Це сприяє міжсекторальній взаємодії та інтеграції людей з інвалідністю у культурне середовище.

На сайті бібліотеки створено окрему сторінку «Онлайн-бібліотека для людей з вадами зору» із добіркою безкоштовних аудіокниг, електронних видань у доступних форматах:
<https://library.korolenko.kharkov.com/knyhy-dlja-slabkozorykh/>.

НАЦІОНАЛЬНА ІСТОРИЧНА БІБЛІОТЕКА

Забезпечено безбар'єрний доступ до корпусу 24 бібліотеки для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення (встановлено пандус і поручні), що відповідає фізичній безбар'єрності.

Водночас:

організовано супровід людей з інвалідністю до читальної зали бібліотеки, доставку необхідних документів;

налагоджено цілодобову роботу вебсайту бібліотеки (24/7), з можливістю електронного замовлення документів;

використовується програмне забезпечення для обслуговування користувачів з порушеннями слуху і зору;

надаються послуги голосного читання документів.

Це демонструє інтеграцію інформаційної та цифрової доступності для різних груп населення.

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ДЛЯ ДІТЕЙ

На вебсайті «Медіатека» (зберігання фото-, відео-, аудіоматеріалів) <https://mediateka.chl.kiev.ua/> реалізовано функції для людей з порушеннями зору: зміна розміру шрифту, кольорів, інтервалів, інвертування кольорів тощо: <https://mediateka.chl.kiev.ua/>.

Відновлено спеціальну сторінку з інструкціями для людей з порушеннями зору на основному сайті бібліотеки: <https://chl.kiev.ua/Default.aspx?id=7391>.

Крім того, впроваджується система безбар'єрності на новій версії тестового вебсайту, що проходить тестування. Це підкреслює послідовність роботи у напрямі цифрової інклюзії.

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

Для забезпечення безбар'єрного доступу осіб з інвалідністю та інших

маломобільних груп населення до будівлі бібліотеки протягом першого півріччя підготовлено та подано заявки на грантові програми (Український культурний фонд «Безбар'єрна бібліотека», House of Europe) для:

- реалізації інклюзивного проєкту з травмо-інформованими практиками для ментального відновлення;

- реновації поліфункціонального простору бібліотеки та розширення можливостей читального залу.

Вивчаються технічні можливості встановлення пандуса, підйомника, тактильних смуг і табличок шрифтом Брайля.

Проводиться робота щодо створення на вебсайті окремої сторінки «Доступність» («Accessibility» / «Інклюзія»). Це відповідає принципам універсального дизайну та доступності інформації.

НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Забезпечено безбар'єрний доступ осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до приміщення (ліфт, вхідна група, вбиральні, пристосовані для людей з інвалідністю).

Додатково:

- встановлено тактильні смуги для полегшення орієнтування людей з порушеннями зору;

- проведено моніторинг доступності будівель та приміщень бібліотеки для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення;

- опрацьовано проєкт оновленої структури вебсайту з урахуванням потреб людей з порушеннями зору;

- розміщено інформацію щодо доступності послуг на офіційному вебсайті та у соціальних мережах.

На YouTube-каналі бібліотеки доступне відео жестовою мовою «Безбар'єрність у Національній бібліотеці імені Ярослава Мудрого» та серія уроків (7 уроків) з основ української жестової мови: <https://surl.lu/ehulfe>.

НАЦІОНАЛЬНА ФІЛАРМОНІЯ УКРАЇНИ

Розроблено та затверджено Інструкцію про порядок супроводу (надання допомоги) особам з інвалідністю та маломобільним групам населення в будівлі закладу.

Разом з тим:

- проведено навчання персоналу із супроводу людей з інвалідністю під час культурно-мистецьких заходів (за участі представника соціального проєкту «Інклюзивно привітні»);

- здійснено комплексне обстеження будівлі для визначення можливості встановлення ліфтів, облаштування вбиралень, адаптації переходів;

- нанесено контрастну розмітку на сходах маршруту до укриття;

- забезпечено персональний супровід маломобільних відвідувачів;

- оприлюднено на вебсайті інформацію про порядок супроводу у форматі,

доступному для сприйняття людьми з порушеннями зору.

НАЦІОНАЛЬНІ ТЕАТРИ

В Україні функціонує 8 театрів державної форми власності, які розташовані як у м. Києві, так і у регіонах України, а саме: Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка; Національний академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької; Національний академічний драматичний театр імені Лесі Українки; Національний академічний театр опери та балету України імені Т.Г. Шевченка; Харківський національний академічний театр опери та балету імені М.В. Лисенка; Одеський національний академічний театр опери та балету; Львівський національний академічний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької; Івано-Франківський національний академічний драматичний театр імені Івана Франка.

Усі театри мають 100% безперешкодний доступ до власних будівель, що демонструє дотримання базових стандартів фізичної доступності.

Власні споруди цивільного захисту мають такі театри: Національний академічний театр опери та балету України імені Т. Г. Шевченка, Харківський національний академічний театр опери та балету імені М. В. Лисенка, Одеський національний академічний театр опери та балету, Львівський національний академічний театр опери та балету імені Соломії Крушельницької, Національний академічний український драматичний театр імені Марії Заньковецької та Івано-Франківський національний академічний драматичний театр імені Івана Франка, з яких лише чотири забезпечують безперешкодний доступ до власних захисних споруд (укриттів). Це залишає важливий напрямок для подальших удосконалень у сфері безбар'єрності.

Особливої уваги потребує інформаційна та цифрова доступність:

лише один театр (ім. Лесі Українки) дублює вивіски та таблички шрифтом Брайля;

усі театри наразі не мають адаптованих вебсайтів для людей з порушеннями зору.

Розвиток таких ініціатив є пріоритетним для забезпечення рівного доступу до інформації й культурних послуг для всіх громадян, у тому числі осіб з інвалідністю.

Зусилля закладів культури спрямовані на комплексне впровадження принципів Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору – забезпечення фізичної, інформаційної, цифрової доступності, розвиток інклюзивних практик та посилення міжсекторальної взаємодії.

У подальшій роботі ключовим залишається системне планування заходів, оцінка їх ефективності та активна комунікація без бар'єрів з різними групами населення.

